

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

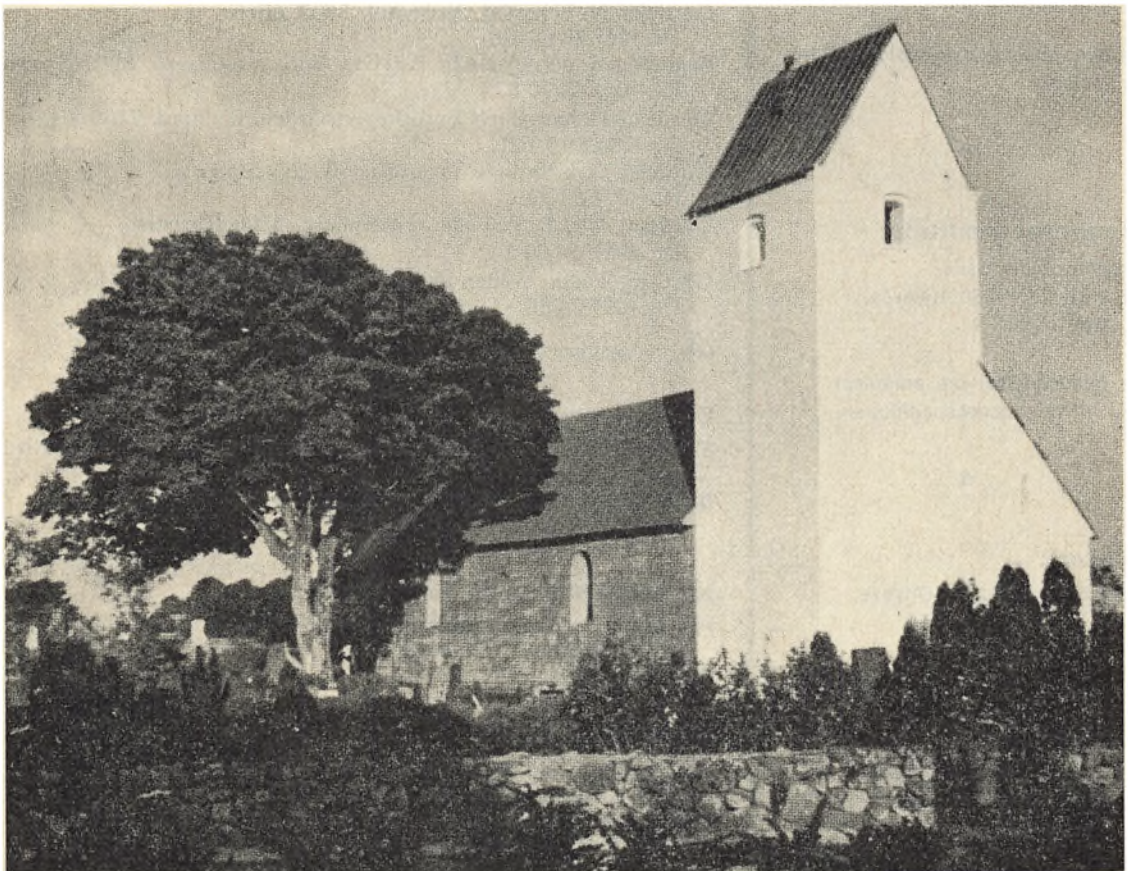
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Oktober 1973

Nr. 186-32. årgang

SPENTRUP KIRKE NORD FOR RANDERS

Blichers Træ på hans grav ved kirkens nordside. Digteren og præsten, Steen Steensen Blicher, født 1782, død 1848, var præst i Spentrup fra 1825 til 1847.

**Medlemsblad
for
Dansk Slægtsgaardsforening**

Redaktion:

Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Telefon (09) 12 94 73

Artikler og billeder, læserbreve, juridiske spørgsmål og øvrige meddelelser til »Slægtsgaarden« sendes til redaktionen som forbeholder sig ret til at forkorte artikler og breve, som ønskes optaget i bladet.

Eftertryk efter ophavsretslovens bestemmelser.

☆

Annonceekspedition:

Agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Tlf. (09) 12 94 73

Alle henvendelser om annoncer rettes til annonceekspeditionen.

☆

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense.

☆

Distribution:

Klager over udeblivelse eller forsinkelse af bladet rettes til postvæsenet.

Henvendelse om ældre numre eller supplementsnumre og bilagsblade af »Slægtsgaarden« sker til annonceekspeditionen.

Dansk Slægtsgaardsforening

Oprettet 5. juli 1941

Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen, (R) Badstrup, 5484 Uggerslev.

Tlf. (09) 85 11 49.

NÆSTFORMAND: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn, 3390 Hundested.

Tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6533 Øster Lindet.

Tlf. (048) – 4 62 03.

Sognefoged, gårdejer Holger Grøntved, Mygdal, 9800 Hjørring.

Tlf. (08) 97 52 31.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby.

Tlf. (09) 39 13 17.

Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560 Arup.

Tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9–10).

Gårdejer H. Chr. Flytkjær, Rindom, 6950 Ringkøbing.

Tlf. (07) 32 03 72.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling.

Tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Harald Poulsen, Aspegård, 3752 Østerlars.

Tlf. (03) 99 80 30.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8833 Gjern.

Tlf. (06) 87 50 19.

Sognefoged, gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup.

Tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Holger Buch Juul, Jærgaarden, Høllund, 7100 Vejle.

Tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.

Tlf. (03) 83 92 12.

Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse, 4100 Ringsted.

Tlf. (03) 64 00 24.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard, 6870 Ølgod.

Tlf. (05) 24 30 87.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg.)

Udvalgsformænd:

Slægtsgaardsarkivet: Arkivudvalgsformand vælges ved arkivudvalgs-møde i oktober.

Bladudvalget: Proprietær Bent Bjergskov, »Rosenlund«, 5350 Rynkeby. – Tlf. (09) 39 13 17.

Kassererkontor og medlemsforhold:

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte.

Tlf. (01) 80 25 37 (Helst før kl. 8)

Postgironummer 8 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal t. v.),
1553 København V. Tlf. (01) 11 67 20.

Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og Annalise Alstrøm.
(Træffes på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14–17).

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sideallé 8, 2100
København Ø. – Tlf. Øbro (01) 92 – 30 og Øbro (01) 92 – 5000.

Det er plovtid påny

Af Chr. R. Christensen

Man synes ofte, der er noget vemodigt ved efteråret. Markens gyldne høst er bjerget og i stedet ses nogle mørke eller grå marker ofte med tydelige spor af en nødvendig, men alt andet end rar halm-afbrænding. Frugterne er ligeledes borte. Mennesker i en stadig konkurrence med fugle og hvepse har gjort rent bord. Skoven falmer, og snart står træerne nøgne, mens blæsten jager mellem grene. Solen blegner og har afkortet sin bane, så mørket kommer tidligt og går sent.

Jo, der er ting nok til at stemme humøret ned. Og dog er minderne om nogle herlige grå efterårsdage efter det prustende plovspand nogle af de skønneste i landmandens tilværelse. Det var smukt, når mulden vendtes i lange, lige furer, medens en broget fugleskare slog kreds om plovmanden og hans spand. Men nu er dette kun et minde. Plovhestene eksisterer ikke. Og der skal ikke gå mange år, før det ikke mere er et minde, men en saga, som ældre landmænd kan fortælle deres børn.

Det er vemodigt.

Men plovmanden eksisterer stadig. Nu sidder han blot på en traktor, der sindigt og trofast slider sig frem og tilbage med en plov, der trækker to, tre, fire eller flere furer efter sig. Plovmanden skal ikke mere gå frem og tilbage med de store træskostøvler i regn og rusk. Han sidder lunt i sit førerhus og ser ud over agrene.

Men hvor blev poesien af, spørger man?

Ja, det er jo netop det underlige. Poesien er fulgt med.

Så snart ploven sættes i jorden kommer de umådeligt skarptseende fugle i tusindtal og myldrer frem omkring traktoren, mens de samler godbidder op fra den nyvendte jord. Der er først og fremmest måger og ternere af forskellige arter, som med deres lyse og hvide fjer sætter kulør på landskabet og holder plovmanden med snak. Men her har vi netop manglen ved vor tids pløjning. Plovmanden kan ikke høre, hvad fuglene siger. Traktoren overdøver dem langt, men det er i virkeligheden også det eneste minus i den moderne plovmands tilværelse.

Det er en utrolig masse fuglearter, der følger i plovens spor. Man kan træffe at tælle til tyve foruden de beskedne små, man næsten ikke kan få øje på i mulden. Der er de skrigende måger,

de mere beskedne alliker, de brovtende krager. Svalerne er væk. De forsvandt ganske ubemærket, men stæren holder imod i den første plovtid. De smukke viber er der også. De bliver længe i Danmark og de kommer hurtigt igen, når solen begynder at stige.

Men når dagen går på hæld svinder det af den vingede skare. Den søger ly, hvor den kan. Til gengæld kommer der nogle andre. Den smukke fasanhane og hans mere beskedne viv kommer frem langs hegnene, og agerhønsene kommer også. Ja selv den grå hare vover sig ud.

Jo, manden i marken har selskab dagen lang. Og der er grund til at skønne på det. Selv i mørketiden kan man have mange glade og lykkelige dage.

Og så kommer tusmørket listende og man nynner efter evne med Jeppe Aakjær:

Har ploven og ageren trættet hvert lem,
tyst glimter et skær mellem pilene frem,
da tænder *hun* lyset derinde.
Hjem nikker mit spand i den krydrede vind,
hos hende jeg sætter til skiven mig ind,
mens øgene gumler i stalden.

Ja, øgene er væk, men bonden må stadig synges sin lovsang til livets pris.

Menighedsrådsvalg

Tirsdag den 20. november

Den dag afholdes valg til samtlige menighedsråd i Danmark.

Menighedsrådenes historie går egentlig ikke så langt tilbage i tiden. Efter at Monrad forgæves havde forsøgt at danne sin påtænkte form for menighedsråd, udtalte I. C. Christensen, da han i Folketinget den 26. oktober 1901 forelagde sit forslag til lov om menighedsråd: »Vil man gøre folkekirken afholdt af dens medlemmer, da bør man efter min mening give dem indflydelse på styrelsen af folkekirkens sager. Thi derigennem vækkes interesse og kærlighed for denne«.

I. C. Christensens forslag blev senere til lov, og i 1903 valgtes de første menighedsråd.

Da det er frivilligt at være medlem af folkekirken, er det naturligvis også frivilligt, om man vil lade sig opstille som kandidat til menighedsrådet.

Før man gør det, må man gøre sig klart, at det faktisk er et ansvarsfuldt hverv, man går ind til.

Nyvalgte menighedsrådsmedlemmer underskriver en erklæring, hvori der står, at pågældende vil udføre det betroede hverv, i troskab mod den danske evangelisk-lutherske folkekirke, så at den kan byde gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst.

Menighedsrådet består af de ved menigheden fast ansatte præster, samt mindst seks til menighedsråds kredensens hørende medlemmer, valgte efter lovens regler. Antallet af valgte medlemmer retter sig efter antallet af folkekirkens medlemmer i menighedsråds kredsen ved sidste folketælling. Tallet sættes til seks for det første tusinde og yderligere et medlem for hvert påbegyndt tusinde, dog ikke over femten ialt.

Rådets opgaver er mange, her skal blot nævnes nogle af de vigtigste. Menighedsrådet udgør bestyrelsen for selvejende kirker, og tager del i ansættelse og afskedigelse af kirkefunktionærer; bestyrer de til præstestillingen henlagte faste ejendomme og sognets kirkelige midler, samt udarbejder overslag og fører regnskab vedrørende kirken, kirkegården, kirkebetjeningen og præstestillingens ejendomme.

Menighedsrådet deltager i valg af biskop og naturligvis også ved besættelsen af præstestillingen. Rådet har tilsyn med kirke, kirkegård og præstegård og sørger for disses vedligeholdelse.

I tilknytning til, hvad der her er nævnt, melder der sig hele tiden opgaver og problemer, som skal løses på den bedst mulige måde.

Hensigten med denne kortfattede omtale af rådets arbejde er naturligvis at minde om, at det er af stor betydning at de rette folk med en positiv indstilling bliver valgt.

Husk det den 20. november!!!

Nu 70 år efter kan man spørge, om I.C. Christensens ønsker er blevet opfyldt. Ser man på valgdeltagelsen, f.eks. 1969 med en stemmeprocent på kun 14,4 og 1965 18,5 for hele landet som gennemsnit, synes man jo nok, det står lidt sløjt til med interessen for folkekirken og dens arbejde.

Der kan være flere årsager hertil. For eksempel er det ofte blevet påstået, at menighedsrådene ikke har ret meget at sige, når det kommer til stykket. Den opfattelse deler jeg nu ikke helt. Men efter den nye menighedslov, som i foråret blev vedtaget af Folketinget, har menighedsrådene fået større beføjelser end hidtil. Det skulle gøre arbejdet i rådene mere tiltrækkende.

Folkekirken er demokratisk opbygget, og grundlaget er de demokratisk valgte menighedsråd. Oprettelsen af de nuværende store kommuner har medført, at der er blevet større afstand mellem de styrende organer og vælgerne. Men menighedsrådene har mere mulighed for nærdemokrati, da sognene udgør mindre enheder inden for kommunen, og da hvert sogn har sit menighedsråd.

Altså i den kirkelige sammenhæng er sognestrukturen bevaret usvækket, og når der i år kaldes til valg i menighederne vil dette uden tvivl præges af, at her leves endnu det nære og nærmeste fællesskab, som danske gennem århundreder har været fortrolige med.

I vor tid, hvor de store enheder er dominerende, og hvor procentvis en mindredel af befolkningen opnår at blive valgt til at varetage offentlige hverv, er der grund til at skønne på det nærdemokrati, som vi har i de små enheder, miljøer: De enkelte sogne og deres menighedsråd.

Derfor: Vis interesse for menighedsrådsvalget og husk, at det er lige så vigtigt at være med ved kandidatopstillingen som på valgdagen.

Vel mødt på valgdagen den 20. november.

Christen Thyboe.
Spentrup.

Slægtsgårdsforeningsudflugt til Fehmarn

Af Chr. R. Christensen

Slægtsgårdsforeningens afdeling for Lolland-Falster afholdt en succesfuld udflugt til Fehmarn 13. september.

Man havde på forhånd fastsat deltagerantallet til højst 45 svarende til, hvad der kunne være i en tysk rutebil, men i kraft af, at tyske værtsfolk stillede privatbiler til rådighed, lykkedes det at skaffe plads til 65 deltagere, og så var der endda flere interesserede.

Turen foretoges altså dels i bus og dels i privatbiler. Den lededes af ingeniør, gdr. Knud Markersen, Rødby og gdr. Erik Strange, Øverup, og deltagerne modtoges i Puttgarten færgehavn af en række tyske værter, der på overordentlig gæstfri måde førte rundt på øen. Under køreturen fortalte bundesführer Jürgen Wendel, Burg og gårdejer Otto Voss, Kopendorf om øen, medens foreningens dansktalende ven gennem mange år, museumsleder Peter Wiepert, Bisdorf, under opholdene fortalte om de ting, man så. Endvidere ledsagedes man af endnu et par dansktalende værter.

Fehmarn er Danmarks nabø mod syd og gennemfartsstedet på vej mod kontinentet, og den bærer præg deraf, men den har på lykkelig måde været forskånet for de grænsestridigheder, der så ofte præger nabofolk. Den er 185 kvadratkilometer stor og har godt 13.000 indbyggere hvoraf halvdel i 40 landsbyer og halvdelen i købstaden Burg og badestedet Burgtief. Landskabet er fladt som Lollands med en række levende hegn, men ingen skove. Jorden synes meget frugtbar, og den drives efter et mønster, der ikke er ukendt i Danmark med 30 pct. byg (hvoraf en del vinterbyg), 25 pct. hvede, 25 pct. raps, 10 pct. græs og 10 pct. roer.

Der havde i sin tid været 125 kvægbesætninger på øen. Nu var der kun 45 tilbage. Vi besøgte en enkelt besætning hos gårdejer Herbert Weiland. Dejlige, kraftige, sortbrogede dyr, nedstammende fra 2 i Holland indkøbte dyr fra 1890. Besætningens årsydelse var 6.000 kg mælk med 4,75 procent fedt.

Dagens højdepunkt var utvivlsomt et besøg hos gårdejer Fritz Mackeprang, hvor man besøgte hans historiske bolig og det tilhørende landbrug. Der er normalt ikke adgang til denne ejendom, men i dagens anledning havde hr. og fru Mackeprang gæstfrit slået alle døre op. I forhallen stod et gammelt møbel, der havde stået på stedet i ti generationer, og i et særligt rum fandtes et smukt skab som kong Frederik VI efter et ophold havde foræret den daværende ejer, og i huset fandtes sølvpokaler, billeder og mange andre ting af højeste

kulturelle værdi. Peter Wiepert fortalte om hjemmet og dets historie, hvorefter der serveredes en forfriskning, der forhøjede stemningen yderligere.

Derefter gav værtsfolkene middag på det hypermoderne badested Burgtief, hvor solen skinnede på en blå Østersø. Endelig besøgte man en gammel mølle i Lemkenhafen, hvor der under Peter Wiperts ledelse er indrettet et interessant museum. Og mens solen dalede over Østersøens vande, sluttede man den vellykkede tur i Rødbyhavn.

Fra venstre: Gårdejer Fritz Mackeprang, bundesführer Jürgen Wendel, Burg og gårdejer, museumsleder Peter Wiepert, Bisdorf, foran den gamle mackeprangske slægtsgård i Meeschendorf på Fehmarn. Fritz Mackeprang er formand for øens ældgamle mackeprang-wittenske fatterskab, der er det sidste af de på Fehmarn fra ca. 1550 kendte venskabsforbund, hvis statutter hovedsagelig drejede sig om gensidig økonomisk hjælp. Fatterskabet har i dag 45 medlemmer på øen.

Hvor folkesindet slår bro

Ved Slægtsgårdsforeningens udflugt (Lolland-Falster Kredsen) til Fehmarn holdt *Peter Wiepert* følgende tale ved middagen (her gengivet efter talerens manuskript):

Jeg var en 12 års dreng, da jeg den første gang sejlede med min fader og en femersk fisker over til Lolland. Der var på den tid endnu ikke havneanlæg i Rødby Havn.

Hvor nu mindestenen er rejst i fjorden og gamle Laurids Hansen fra Hersø med sine hjælpere har plantet alle slags træer og buske, svømmede dengang endnu fisk.

Vi klaprede med en gammel bondevogn fra Kramnisse op til Gloslunde, hvor der boede en arbejdsmand, Arne Rydal. Han havde i to år hjulpet under høsten på vores bondegård – og indbudt os.

Det var en stor oplevelse for mig – alene hans brogede kaniner og høns i haven og skuret. Men især var vi dog meget begejstret over den overordentlig venlige gæstfrihed på nabøen og dens hjemstavnskultur. Og begejstret var jeg også for at spise øllebrød og lammesteg. Det var mit første måltid i nabolandet.

Senere er jeg ofte kommet til nabøen – flere hundrede gange. Og i løbet af tiderne fik jeg tusinde bekendte derovre i alle folkeklasser og livsstillinger – også hjemstavnsforskere – redaktør Haugner, Ole Svendsen, Jens Wolsing, Helene Strange, Svend Jørgensen fra Tåreby skole, folkedanser Jørgensen fra Holeby, købmand Frederik Carstensen, diggreve Holck, Laurids Hansen fra Hersø, Valdemar Larsen, gamle fisker Æreboe, ingeniør Markersen, baron Bertouch-Lehn, borgmester Mikkelsen, overlærer Kruse og så videre. – De fleste var også gæst i mit hjem.

Alle har vi arbejdet for hjemstavnen – hver på sin ø – med fuldt hjerte og god vilje. Og ganske vist var den fornemste af vore livsopgaver at række hånd over vandet og knytte et nabobånd mellem befolkningen, der vel taler forskellige sprog, men i virkeligheden er ensartet af samme stamme og samme blod.

Vi har også i flere år arbejdet med at slå en folkeforbindende bro mellem Femern og Lolland. Ofte har vi talt om den, ofte mødtes på begge sider af bæltet.

Nu er forbindelsen blevet virkelighed. Om nogle år oplever mange af os måske, at der bliver bygget en fast dæmning fra Puttgården til Rødby Havn.

Jeg er nu blevet en gammel mand på 83 år og

min livsbane bøjer sig ned. De fleste af mine lollandske bekendte er døde, kun nogle er tilbage.

Det glæder mig, at forbindelsen med Fugleflugtslinien medvirker til, at befolkningen på begge sider af Femernbæltet forsøger at komme hinanden nærmere.

Hvad vi gamle har ydet gennem så mange år bærer åbenbart frugt. Lad det være sådan videre, også i fremtiden.

Det håber jeg. Vi drikker en skål på gode naboventlige forhold mellem femaranerne og lollikerne.

Jeg skåler med Grundtvigs sang:

Vi har en gammel kærlighed,
som ruster ingenlunde,
til fædres land, til lys og fred,
til bæltet og til sunde;
den blusse op, den bryde ud
i dåd, i sang og tale!
Da, som en bejler til sin brud,
til os skal lykken dale.

Gadenavne og stedbetejnelser

Vi har allesammen – formentlig da – fået gadenavne og gadenumre. Det er et privilegium, som ikke mere er forbeholdt købstæderne og de købstadlignende områder – som forøvrigt næsten samtidig er frataget købstadbetegnelsen. Det er en fordel for postvæsenet, og det kan ikke bestrides, at det også er en fordel for hvem, der skal finde frem på ukendte steder. At det så er næsten umuligt at finde rede i de nye numre, fordi man mange steder foretager spring i nummerordenen sommetider helt op til en snes eller mere, og fordi man medregner til gadebetegnelsen ejendomme, der ligger måske en halv kilometer eller mere fra gaden, er ulemper vi må tage med. Vi må formode, at myndighederne har gjort deres bedste for at klare disse problemer så nogenlunde. Og det må nu en gang erkendes, at enhver forandring har sin pris.

Det må også erkendes, at de nye gadenavne mange steder bygger på traditionelle betegnelser, der bevarer de gamle stednavne så godt, som det er muligt. Ja enkelte steder er man endog gået så vidt, at man har gravet gamle, halvt forglemte navne frem af ubemærketheden. Og deri har man gjort en god og anerkendelsesværdig gerning, som ofte kan være svær, fordi de gamle navne ofte er bevaret som dialektudtryk, som det kan være vanskeligt at oversætte til moderne sprog.

Men når det er sagt, må det også siges, at kommunalbestyrelserne visse steder har kludret ganske forfærdeligt i det. Stundom har man i den grad ladet hån om de gamle navne, så man dårligt kan

kende sig selv igen. Man får indtryk af, at det ikke alle steder er kommunalbestyrelsernes vise mænd, der har fundet navnene, men at man har ladet kontorets yngste lærling vride sin hjerne for at finde antagelige navne frem. Og resultatet er blevet derefter, nemlig fra noget aldeles fortrinligt til det rene juks.

Jeg ved ikke, om de nye navne allerede er blevet så fastslåede, at de ikke mere kan ændres. Hvis det er muligt, var det på sin plads, at beboerne i de mishandlede områder talte et alvorsord med deres valgte repræsentanter om sagen. Kommunerne skulle jo ikke gerne blive større, end at der er kontakt mellem befolkning og kommunalbestyrelse.

Noget andet er, at situationen er en opfordring til at se lidt nærmere på de gamle gårdnavne. Mange steder er de gået i glemme, andre steder holdes de stærkt i hævd. I en tid, hvor man dårligt kan kende sig selv på grund af de nye navne, kan man værne om traditionerne ved at benytte de gamle gårdnavne som en forlængst afgået landbrugsminister desværre ikke fik held til at få et forslag om benyttelse af vedtaget i folketinget.

C. R. C.

En tyendekontrakt

Arbejdsforholdet mellem bondemanden og hans folk blev i ældre tid vistnok i det væsentlige afgjort og klarlagt ved mundtlige aftaler.

Skriftlige kontrakter var vel ikke sjældne, men de havde den besynderlige egenskab, at begge parter kunne holde sig strengt til det skriftlige, når der opstod strid eller uenighed. Og det var ingen af parterne tjent med. Derfor blev mundtlige aftaler mange gange den foretrukne form. Den var smidig og praktisk, og ordet mand og mand imellem blev måske respekteret mere end skriftlige bestemmelser.

På de større brug var skriftlige kontrakter ofte nødvendige. Her gengives en tyendekontrakt fra Steensgård gods ved Fåborg.

Imellem undertegnede greve H. Bille Brahe Selby, Steensgård, og underskrevne forkarl Rasmus Hansen er oprettet følgende Tyendekontrakt.

Jeg greve H. Bille Brahe Selby fæster herved Rasmus Hansen til at tjene som forkarl på Steensgård fra 1. maj 1905 på følgende betingelser:

1. Han erholder så længe tjenesten vedvarer, fri beboelse for sig med kone og børn i den lejlighed, der anvises ham i arbejderboligerne ved

Præstevængegyden og tillige brugen af den lejligheden tillagte haveplads.

Han vedligeholder huslejligheden såvel udvendig som indvendig på tag og fag mod at erholde materialerne udleverede, ligeledes lader han snarest ruder indsætte, når sådanne itugå. De rør, der føre fra hans kakkelovne til skorstenene, skal han rense en gang ugentlig, og skorstenene ligeså en gang hver måned.

2. Han dyrker, gøder og behandler havepladsen forsvarligt og holder samme i pæn, velholdt stand samt vedligeholder hegnet om samme.

3. Når han færdes til og fra arbejde, må han altid følge vejene og ingensinde uden for de udlagte veje passere gårdens marker eller lave stier over disse.

Det forbydes ham uden speciel tilladelse at holde hund.

4. Han er underkastet skik og brug på gården, såvelsom den huslige orden, alt efter tyendeloven af 10. maj 1854, ligesom han selvfølgelig er uberettiget til at forlade gården uden samtykke fra forvalteren eller hvem der ellers måtte blive sat til at befale over ham.

5. Så snart tjenestetiden lovligen ophører i henhold til bestemmelserne i tyendeloven af 10. maj 1854 være sig på grund af opsigelse eller hvilken som helst anden årsag, er han pligtig til overensstemmende med lov nr. 87 af 23. maj 1902 § 12 at fraflytte den bolig med tilhørende, der er overladt ham i forbindelse med tjenesten, dog at der tilstås ham fire ugers varsel til at ryddelig gøre lejligheden og søge sig andet husly, for så vidt tjenesteforholdet ophører i utide og dette ikke skyldes utroskab eller en af ham begået forbrydelse.

En lignende frist tilkommer familien i tilfælde af den tjenendes død.

6. Såfremt denne kontrakt ikke fra nogen af siderne opsiges med tre måneders varsel til at ophøre en 1. maj eller 1. november, anses stiltiende fornyelse at have fundet sted for det påfølgende halvår.

Desværre indeholder kontrakten ingen oplysninger om lønninger i penge eller naturalier, men der er afsat plads til oplysningerne, som antagelig har skullet aftales nærmere.

Ja, sådan var vilkårene den gang. For 70 år siden. Der var rettigheder og forpligtelser for begge parter – i et omfang som i dag forekommer umulige at få underskrift på.

Edvard Andersen.

Sofus og tyskerne

Af P. Grøntved, Næstved

SOFUS var en lille, sjællandsk bonde, som døde for en snes år siden. Han boede i en trelænget gård ved vejen, der fører fra landsbyen ud til den gamle fabrik.

Sofus var af den gamle skole. Han havde arvet gården efter sin far, og han hyldede det princip, at på sin egen jord er en bonde suveræn. Her må han gøre og sige, hvad en god samvittighed tillader ham, uden at spørge Per eller Poul om deres mening.

Hans retsbevidsthed var vist egentlig forankret i den 700 år gamle jyske lov, hvori det hedder: Ville hver mand nøjes med sit eget og lade andre nyde det samme, da havde man ikke lov behov.

Jeg holdt meget af at snakke med Sofus, for hos ham fik man tidens begivenheder og rørelser bedømt så friskt og uhildet, ganske uafhængigt af de gængse politiske synspunkter i dagspressen eller hvad andre sådan sagde og mente. Han havde sin egen uforgribelige mening om sagerne, som de så ud for ham, og han havde også sine meningers mod.

Det er så ganske klart, at for ham måtte besættelsestiden, da magt og ret var identiske begreber, blive et endnu værre mareridt, end det var for de fleste andre.

Forholdene medførte da også sammenstød, hver gang han blev nødt til at have noget med tyskerne at gøre, og det er disse sammenstød, jeg vil fortælle om idet jeg efter hukommelsen gengiver, hvad Sofus har fortalt mig. Der er ingen grund til at tvivle på hans beretnings troværdighed, den er blevet bekræftet af andre, der har haft de omhandlede begivenheder på nært hold.

I sommeren 1943 opførte værnemagten et system af telefonledninger fra Sjællands Odde til Gedser, og i den anledning blev der rejst en række master i en snorlige linie fra Nordvest- til Sydsjælland og videre.

En morgen var tyskerne så nået til Sofus' mark, uden at han anede, hvad de havde for, og da han kikkede ud ad vinduet, så han en lastbil belæsset med master, holde ude i lucernemarken, mens fjorten af »de grønne« var travlt beskæftiget med at aflæsse, grave hul i jorden o. s. v.

Sofus gned sig i øjnene, men forstod ikke et muk af det hele.

Sofus tog sit jagtgevær og fyldte lommerne med patroner – for at være forberedt. Han skulle dog

vise disse grønne røvere, hvem der rådede her, og det manglede bare, at sådant noget pak skulle komme her og ødelægge hans lucerne.

Nå, han gik altså ud i lucernemarken og stillede sig op en snes skridt fra tyskerne, »for at de ikke pludselig skulle gå på lemmerne af ham«. Det drejede sig om et arbejds hold, og de var kun bevæbnede med bajonetter, så de var ikke så farlige, når man bare havde dem på afstand.

Sofus stak et par patroner i geværet, tog sin mest bestemte mine på og forlangte på godt sjællandsk at få »den øverste« i tale, idet han tilføjede, at han havde patroner nok til at skyde hele bundtet, hvis de ikke ville makke ret.

Gefreiteren, som var troppens anfører, forklarede i et sprog, som var en blanding af meget tysk og lidt dansk, at de var ude i lovligt ærinde, og at Sofus selv måtte have fået besked fra den danske øvrighed om, at de ville komme og placere disse master på hans jord.

Han havde imidlertid ikke modtaget nogen sådan besked, og han blev derfor noget rådvild ved at høre, hvad tyskeren sagde. Men da han havde tænkt sig om et øjeblik og indså, at tyskeren muligvis havde ret, set fra den side, faldt hans sidste ord i sagen, mens han stod og kært tegnede geværet: »Hvis det er sandt, at kongen har givet jer lov til at grave jeres pæle ned i min lucernemark, er jeg selvfølgelig ikke den mand, der vil sætte sig imod det, men jeg vil ikke finde mig i, at I kører og ødelægger min lucerne med jeres store biler. Jeg forlanger, at I skal blive oppe på vejen med bilerne og så bære masterne ind på marken«.

Sofus så truende ud og klappede bøssen endnu en gang, og resultatet blev, at han opnåede den forlangte særbehandling.

Da han havde fået sin vilje, gik han hjem til gården igen og nøjedes med at iagttage tyskernes arbejde på afstand.

Nu blev hele telefonanlægget ikke gjort færdigt ad een gang, idet der kun blev ophængt halvdelen af de tråde, der var pladst til på masterne.

Sofus regnede med, at »de grønne« nok ville komme igen en anden gang og hænge nogle flere ledninger på, og han holdt udkik efter dem hver morgen. Så en dag fik han øje på det samme arbejds hold som sidst, de var ved at hænge tråde op et stykke fra hans mark, og nu var Sofus klar over, at tiden til handling var inde.

Han havde en tyr, som han trak hen til en af masterne, hvor han bandt den fast, så at den havde et tøjlr af to-tre meters længde.

Derefter trak han sig i god orden tilbage til gården og satte sig ind i en stue, hvorfra han kunne se, hvad der nu ville ske.

Snart stod 14 tyskere i en cirkel uden for tyrens bane.

Da tyskerne nærmede sig masten med tyren, blev denne gnaven ved at se alle de fremmede mennesker. Den gik rundt om masten i en kreds, mens den brummede og skrabe i jorden, og der var ingen af krigsfolkene, der syntes at have lyst til at komme ind i tøjrlaget til den. Snart stod de fjorten tyskere i en cirkel lidt uden for tyrens bane, og Sofus sad inde og smågrinede ved synet.

Så kom der imidlertid en soldat gående ad gården til, og da han var kommet ind, spurgte Sofus, hvad han ville. Krigeren gjorde med stort besvær Sofus forståeligt, at han skulle følge med hen til de andre derude i marken.

Sofus tog så bøssen under armen og fulgte med, og da de kom hen til skuepladsen ved masten, prøvede gefreiteren ved ord og miner at gøre ham begribeligt, at han skulle fjerne tyren, som soldaterne var bange for at komme nær.

Det viste sig imidlertid komplet umuligt at få Sofus til at forstå, hvad det drejede sig om. Når gefreiteren pegede på tyren og sagde en hel masse

på tysk, rystede Sofus på hovedet, men brummede og skrabe i øvrigt ligesom tyren for at antyde, at dyret ikke var helt ufarligt at komme nær, og de to parter kunne ikke komme længere i retning af at opnå gensidig forståelse.

Så gik Sofus hjem igen, og der blev sendt en soldat op til stedet, hvor troppen lå indkvarteret. Derfra blev der ringet til landbetjenten, som boede et par mil borte, og han fik ordre til at sørge for, at denne tossede bonde omgående fik fjernet sin gale tyr fra værnemagts ejendom.

Betjenten ringede til den stedlige sognefoged, som imidlertid var ude at radrense sine roer. Da sognefogeden fik besked om, at tyskerne ikke kunne lide Sofus' tyr, som derfor helst ved første lejlighed skulle trækkes bort fra en af deres master, stillede han sagen i bero indtil middag, da han så alligevel skulle hjem at spise.

Om middagen ringede han til Sofus og overbragte ham politiets ønske om, at han befriede tyskerne for den uglesete tyr. Nu var Sofus straks klar til at fjerne tyren, og han beklagede kun, at det havde været umuligt for ham at forstå, hvad det var, tyskerne mente.

Nogen tid senere fortalte han mig om denne begivenhed, og jeg advarede ham mod at gå alt for vidt, fordi det kunne blive ham for dyrt, uden at der blev opnået andet derved end hans egen personlige tilfredsstillelse.

Men hans svar var, at her på gården var han manden, som havde lov til at gøre, hvad han fandt rigtigt.

Så gik der godt halvandet år, hvor Sofus ikke oplevede noget særligt med de tyske soldater, men han kom jo ikke til at holde mere af dem eftersom tiden gik.

Midt i vinteren 1945 fandt værnemagten på et skjult sted i den gamle fabrik et par af de engelske containers, som blev anvendt ved nedkastning af våben til den danske modstandsbevægelse, og de var også fyldt med våben og ammunition, da de blev fundet.

Nu gjaldt det om at finde ud af, hvem der havde anbragt disse ting inde i fabrikken. Det viste sig imidlertid umuligt at få dette opklaret.

Så faldt tyskerne tilbage til deres sædvanlige gidsel-system, og det blev beordret, at tyve af sognets mest agtede mænd skulle tages som gidsler og indsættes i herredets arrest, indtil nogen blev klar over, hvor de engelske våben var kommet fra.

Sognefogeden fik det ubehagelige hverv at tilsige de tyve mænd til at holde sig parate til at følge med næste morgen, når den store bil kom og hentede dem.

Nogle af de proskriberede forsvandt da også om natten, men da Sofus underhånden blev opfordret til at gå under jorden sammen med et par lidelsesfæller for at undgå den uviste skæbne som gidsel,

svarede han ligesom højsalig Frederik den Tredie, at han ville sejre eller dø i sin rede.

Da sognefogeden advarede ham imod at prøve at lave numre med tyskerne denne gang, svarede Sofus, at han ikke havde i sinde at følge med i arresten. Sognefogeden sagde så, at han let kunne risikere at blive skudt midt på sin egen gårdsplads, men det virkede ikke synderligt afskrækkende på Sofus, da hans pårørende i så fald vidste, hvor de havde ham, det var da bedre end at skulle rådne op i en koncentrationslejr.

Morgendagen kom, og begivenhederne tog fart. Jeg foretrækker nu at bruge Sofus' egne ord, da han berettede om det dramatiske forløb af tyskerens straffeekspedition:

– Jeg sad inde i stuen og havde lige spist frokost, da der kom en tysk officer ind og sagde, at jeg skulle følge med til byen, hvor arresten lå. Jeg svarede, at jeg ikke havde noget at gøre i denne by i dag, men så pustede han sig mægtigt op og lod mig på en meget brøsig måde vide, at det var en ordre, og jeg havde bare at lystre. Jeg kunne få lov at tage noget andet tøj på, når jeg skyndte mig – jeg sad jo med mine gamle klude på derinde.

Jeg gik så ind i soveværelset og lukkede døren på klem efter mig, det var ikke for at skifte tøj, men for at hente bøssen, at jeg gik derind.

Med det samme jeg lukkede døren op igen, havde jeg bøssen rettet lige på fyren. Han himlede jo forfærdeligt op og sagde en hel del om, at det skulle komme mig dyrt at stå, og han var i det hele taget meget vred. Han havde en pistol siddende i et hylster ved livremmen, men han skulle jo nok lade være at pille ved skyderen, så længe jeg stod og sigtede på ham.

Så sagde jeg til ham: »Kan du så ta' og bakke ud af mit hus, for her er jeg manden, og jer har ikke haft bud efter dig, og hvis du prøver på at lave kunster, skyder jeg med det samme«.

Han gik så baglæns ud, og jeg fulgte efter med bøssen lige i maven på ham; jeg var klar til at trykke af, og det var han også helt på det rene med. Jeg kunne forstå, at den store bil måtte holde omme bag ved muren, der løber langs vejen, og jeg fik så drejet både tyskeren og mig selv sådan, at når nogen fik øje på os fra bilen, kunne jeg også »dække« en tysker mere, for der skulle jo nok være mindst een til derude.

Det gik også godt med min hjemmelavede strategi, for med det samme den anden tysker så mig, havde jeg også et vågent øje med ham, og disse »verdens bedste soldater« var nu ikke så skrappe som de selv troede.

Jeg stod altså med disse to pistolbevæbnede tyskere på kornet og inde i bilen sad tre mænd oppe fra byen.

Jeg sagde så til tyskerne: »Nu kan I lade de tre mænd gå hjem igen, og så kan I selv køre ad Hede-

husene til, men I skal ikke prøve på at komme her tilbage igen, for så bliver I skudt«.

Nå, så kravlede de tre gidsler jo ud, og tyskerne forsvandt. Og vi så ikke mere til dem!

Jeg er ikke i stand til at give en tilfredsstillende forklaring på, hvordan de to »grønne« kunne gøre rede for sig, da de kom til deres bestemmelsessted med den tomme bil.

Forklaringen er vel snarest, at der på dette tidspunkt, i krigens sidste måneder, var stærk »betændelse« i værnemagten, som var klar over, at krigen var tabt og Hitlers dage talte. Havde der været tale om gestapo, havde sagen sikkert fået et helt andet forløb.

Nu var der glæde i de tyve hjem, hvor »gidslerne« havde til huse, og Sofus var dagens helt i den bevægede sommer 1945.

Værnetræet i skellet

Ved en slægtsgårdsmands 70-årsdag

Mel.: Man siger, livet har bange kår . . .

*Der står et træ i det gamle hegn,
hvor marken bølger sig ved Karlshøje,
det står så stærkt her i hjemlig egn
og fryder dagligt vort øje.*

*Det står så fast der i stormens brag
med roden fæstet i dybe mulde,
og som'rens tørke og frostens tag
dets kraft får føle tilfulde.*

*Når hid vi stævned' fra fjerne egn,
og længslen drog os mod det derhjemme,
var elmen altid det sikre tegn,
at vi ved målet var fremme.*

*Og slægtens gamle i livets færd
så ofte lytted' til træets stemme,
dets tavse tale for dem fik værd
og gik dem aldrig af glemme.*

*Men een jeg ved, som især gav agt
på træets stille, men stærke tale,
i hjertedybet dets røst fik magt
og drog mod evigheds sale.*

*Se, derfor står han så stærk i dag,
ej livets storme han kunne bøje,
med elmen gjorde han fælles sag,
så tit den fængsled' hans øje.*

*I syvti år gik han støt sin gang
og pløjed' furen og såed' sæden
i fædres jord under munter sang,
i fædres spor fandt han glæden.*

J. R.

Værnetræer og den betydning, som fortiden tillagde dem

Af sparekassedirektør *Peter Jacobsen*, Hedensted.

William Shakespeare lader i sit berømte skuespil »Hamlet« hovedpersonen sige: »der er flere ting i himmel og på jord, end videnskaben drømmer om. – Måske om føje tid jeg finder årsag?«.

Shakespeares tid var fyldt med overtro, og det er tiden på sin vis stadig, for trangen til at lade noget tilsyneladende fuldkomment ulogisk optræde som en slags værn mod kommende ulykker eller befordre et lykkeligt resultat lever også i 1973 i bedste velgående. Vi kender alle hesteskoen og firkløveret, og når den mere eller mindre godt funderede elev skal op til en eller anden eksamen, undlader vi ikke at sige pøj, pøj. For såvel hesteskoen, firkløveren eller en spytklat kan da »aldrig skade«.

Begrebet »Værnetræer« er ældgammelt og dækker over bestemte træer, som var tillagt beskyttende evner mod ildsvåde enten for en bestemt gård eller en hel landsby.

Hvordan man har fundet frem til de mystiske træer, kan der kun gisnes om, men de kendes fra såvel herregårde, gamle præstegårde og bøndergårde. I de gamle bondesamfund tog man varsel af mangt og meget og forsøgte med mærkelige midler at gardere sig mod kommende ulykker.

Bonden pløjede og såede, men han vidste, at resultatet af hans indsats var afhængig af »vejs og vindes nåde«, og når hans afgrøder visnede under en ubarmhertig og vedholdende junisol, har det nok knebet at få øje på lyse nætters svale trylteri, for vinden stod stædig og stadig i øst, og han (bonden) magtede ikke at »vende den«.

En af de ulykker, bonden frygtede mest, var dog nok, når ildebrand hærgede hans ejendom. På få timer kunne hans hjem være lagt i aske, og han selv være bragt til tiggerstaven.

Intet under at brandforsikring er noget af det ældste inden for sikringsbranchen.

Ideen med brand- eller værnetræer går langt tilbage, og hvordan den er opstået er svært at efterspore. En begrundelse har man måske i, at høje fritstående træer tiltrak lyn og således beskyttede mod lynbrand, men nogen dækkende forklaring giver det ikke. Forfatteren August F. Schmidt har i en længere artikel i »Danske Studier udgivet i 1927« kulegravet problemet og er kommet til flere interessante ting bl. a., at de mystiske træer praktisk talt kun kendes i Sønderjylland, Sydøstjylland

og Fyn. Kun få træer er registreret på Sjælland, i Nord- og Vestjylland. På Sjælland tillægges man derimod bestemte træer beskyttende egenskaber mod sygdom og anden ulykke.

Værnetræ ved gården »Egelund«, Gamby, Fyn.

Forfatteren redegør for en lang række træer, hvor ilden er »låst fast«, og ildebrand har hærget, når træet blev fældet, ja selv nedsavning af en enkelt gren kunne give sig udslag i brand.

Det skal dog retfærdigvis nævnes, at adskillige brandtræer er blevet fældet, uden at ilden er sluppet løs.

I Vejle Amts Hjemstavnsbog – udgivet 1934 – er nævnt en lang række træer på Vejle-egnen, hvor ilden har været fastgjort: Maren Loss' bøg i Tirsbæk er nok den mest kendte. I Pjedsted præste-

gårds have nævnes en stor bøg, der var vænetræ. I 1780 brændte præstegården, og da der var fare for, at ilden skulle brede sig, blev »ilden låst fast i bøgen«. En gang var man begyndt at save i træet, men ilden stod straks ud af gårdens bygning, og man opgav fældningen. Ved herregården Brandbjerg stod i sin tid tre poppeltræer, der vænede herregården mod ild. Midt i 1930'erne knækkede et af træerne i en storm, og kort tid efter brændte gården, to gange i øvrigt, hvorefter Brandbjergs jorder blev udstykket og de resterende bygninger indrettet til håndværkerskole. Vænetræernes rolle som beskytter af herregården kan således siges at være udtømt.

Ved Vingstedcentret er en smuk gammel bøg udpeget til »beskytter«, og ved Hedenstedgård er vænetræet en ældgammel eg, der i øvrigt er segnet for saven for kort tid siden. Som gårdens vænetræ har den i øvrigt også udspillet sin rolle, da Hedenstedgårds sidste mark for øjeblikket udstykses i parcelhusgrunde. Som noget sidste er den gamle eg den egentlige årsag til denne artikel.

Hvem var da i stand til at »låse ild fast«. De »kloge mænd« – hvert sogn havde sine – forstod sig på mange ting og har nok haft en finger med i spillet her – til eksempel kan Blicher i »Æ Bindstouw« måske give svaret. Vi erindrer alle hans berømmelige Kræn Koustrup, der var »Skoulmester« om vinteren og »Murmester« om sommeren og lige god til begge dele, og han kunne mere end det. Han kunne »stille blod«, »vise igen«, vende vinden, læse over bulne fingre og »møj mier«.

Det har nok været en smal sag for Kræn Koustrup at »låse ild fast«.

Gennem århundreder vænede træet gården mod ildsvåde, nu er rollerne byttet, og det er os, der væner de gamle træer, for som en af vore store arkitekter har udtrykt det: »Det tager højst en halv time at fælde træet, det tager 100 år at få et nyt til at gro op«.

Det er i øvrigt nok værd at erindre sig, at Gibraltar aber og Towers sorte, stækkede fugle ikke må uddø, for i så fald vil imperiet ryste i sin grundvold. Hamlets replik står stadig ubesvaret.

Go'morn i krybevej

Fra redaktør Ib Paulsens efterladte manuskripter og fotos til »Slægtsgaarden« er følgende naturskildring med iagttagelser, oplevelser og bemærkninger fra en biltur i morgentåge til kunstmaleren Helge Christensen i landsbyen Mesinge nord for Kerteminde.

DAGTAGE er vandrevej og fyldt med oplevelse. Nattåge er noget helt andet, for i lygteskær kører man bare mod en mur. Tåge er også krybevej, og af mange grunde. I tåge oplever man naturen som en kæde af rum, der hele tiden kommer én i møde, rum, der trækker sig sammen og udvider sig, hvortil kommer, at i tåge synes tingene i naturen så mærkværdigt store. En vandring i tåge er en opdagelsesrejse for hver meter.

Tågens tæthedsgrad bestemmer mystikkens art. Statsmeteorolog Leo Lysgaard fortæller i sit afsnit om det danske vejr i værket »Danmarks natur« om tågens optiske bedrag. Tåge er en sky med basis på jordoverfladen, en strandet sky, om man vil, og den består af bittesmå dråber. Man taler om meget tæt tåge i sigtbarhed under 50 meter, om tæt tåge når synsvidden er 50 til 300 meter, og om tynd tåge med sigtbarhed op til 800 til 1000 meter.

Forleden morgen var situationen havresuppe med sigt ned til 30–40 meter i de tætteste banker.

Lysgaard nævner også, at genstande i tåge dels

synes længere borte, end de faktisk er, dels synes større, hvad der i høj grad influerer på trafikssikkerheden, bl. a. med hensyn til vejtræer og modkørende.

Det er unægtelig for sent at opdage en spærring, når man er hamret ind i den. Dette optiske bedrag tvinger fornuftige mennesker til ikke at have for travlt, og gør de tætte tykninger til krybevej. Til alt dette kommer at stationære ting i tæt tåge virker, som om de kommer én i møde. Den videnskabelige forklaring på disse fænomener kan hver enkelt opsøge på sit bibliotek, for vejr læsning er spændende læsning året rundt, illustreret af situationen på den anden side af vindueskarmen.

Den morgen stod bilen spundet ind i sølv i sit indhak i forhaven. De små spindere er aktive i oktober. Solsikkerne på havehjørnet tegnede sig i det tætte grå lys endnu mere van Gogh'ske end i solskin, varmt gyldne i den kolde dis. Men tre rejsekulrede stære i fuglehuset sansede dem overhovedet ikke.

Birketræer i haverne, tågegemt til sidste sekund,

trådte ud fra hegnene som vandrende skeletter. Gyldent løv på den våde vej lå der som en haveret guldtransport.

Kvæget på markerne ud til vejen var i nattens løb vokset til urokser. Bag dem fortonede sig digets popler som enorme støvbolde, men i tåge kan

poppelvrage også antage karakter af makabre uhyrer fra de store krybdyrs periode. Nu og da lyste solen spædt igennem og lignede til forveksling månen. Oppe ved Vestermaen, lige før Mesinge, lå tykningen så tæt, at man fik fornemmelsen af optakten til den nordiske mytologi med tågeverdenen Ginnungagab og skabelseskoen Audhumbla. Den brølte derude i grået, måske med stemmeudfoldelsen vendt mod sit billede på tørvet i Fåborg, hvor jætten Ymer tager for sig af retterne. Ufatteligt for resten, at et mandfolk i den størrelsesorden ligger og sutter komælk i sig i stedet for at bestille et mål mjød i »Café Odin«.

Lidt efter sad jeg lunt inden døre hos maleren Helge Christensen, som også er en tågefan, hvad der intet har med Fanden at gøre. Vi blev enige om, at tåge kan ha' så mange farver. Den kan være tungt cementgrå, sortgrå som bly, og dejlig lysegrå hen ad antikvid, alt efter so'skinnets virkning igennem den. Den kan være blålig, og den kan være gylden eller rosa. Lyset bestemmer kolo- ritten.

Helge sagde: – De ting, man kender i normalt dagslys, får helt andre konturer i tåget vejr. Man kan faktisk af og til og især hen ad mørkningen ligefrem blive forskrækket for nogle af dem. Et fredeligt træ, man så udmærket kender fra sin vej, står der brat som et dæmonisk uhyre, satanisk i

sin struktur, bombastisk og forfærdende, dersom man har fantasi for den slags. Alle normale konturer og normal rumforglemmelse ændrer sig i tåge, alt uddner ud, og meget bliver borte. Som dreng stod jeg en dag i tåge over for et hus, jeg kendte særdeles vel, og blev bange for det, for nu lignede det en fjendtlig borg i et fjernt og fremmed land. Alting kunne ske gennem den dør, der nu var blevet en port. Omgivet, som monstrummet lå der, af en kold grå ørken. I andre henseender kan tågevejr virke ualmindelig charmerende, grænsende til det romantiske, når mosebrygget driver over engene, og lyset er fint og blødt og male- risk – at kikke på som velour. Havnemotiver i dis er mættet med fin kolorit, sejl til tørring får en særlig farvefyldte i det vejr. Også kompositorisk gør tåge sig værdifuldt gældende. Den sletter alle overflødheder og lader leve kun det, man har brug for i sit billede. Faktisk sku' man kun male efter opskriften i netop den klimatiske situa- tion. Nu begynder den at lette derude. Jeg kan skimte forsamlingshuset . . .

Slægtsgårdsforeningens mærkat

som er trykt i fire farver, kan endnu købes for 7 kr. pr. bundt á 100 stk. – Henvendelse til

Foreningens kontor, Gassehaven 56, 2840 Holte

Landbrugslån til ethvert formål

Forenede Kreditforeninger er fra gammel tid - gennem de stiftende foreninger - også landbrugets kreditforening. Gennem Forenede Kreditforeninger kan De opnå lån i alm. realkredit i alle landbrugs-, skovbrugs- og gartneriejendomme på øerne øst for Lille Bælt.

Forenede Kreditforeninger kan til-

byde landbrugslån til ethvert formål: tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte, betaling af løs gæld etc. Forenede Kreditforeninger kan tilbyde landbrugslån på op til 50 % af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Tal landbrugslån med os.

Eneste kreditforening for øerne alene

FORENEDE KREDITFORENINGER

Lånesagsekspedition:
Anker Heegaards Gade 4
Tlf. (01) 15 34 34
1572 København V.

Lånesagsekspedition:
Mageløs 2
Tlf. (09) 11 77 77
5100 Odense

Bogholderi, notering, indskrivning:
H. C. Andersens Boulevard 13
Tlf. (01) 14 11 33
1553 København V.

Pr. 1. januar er vi sluttet sammen i en landsdækkende kreditforening, hvor De kan få enhedsprioritering.

De får automatisk tilbud på både 1. og 2. prioritetslån, hvor loven giver mulighed for det, og det går hurtigt.

- hele Danmarks kreditforening

København:
 Jarmers Plads 2
 1590 København V
 Tlf.: (01) 15 85 01

Århus:
 Åboulevarden 69
 8100 Århus C
 Tlf.: (06) 12 46 66

Herning:
 Viborgvej 1
 7400 Herning
 Tlf.: (07) 12 53 00

Afd.kontor i Odense:
 Jernbanegade 16
 5000 Odense
 Tlf.: (09) 12 85 85

Fotokopiering!

Manuskripter, originaldokumenter, attester, matrikelkort etc. fotokopieres.

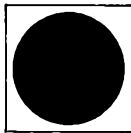
Størrelse 21 × 30 cm: 1,50 kr. pr. kopi.

Størrelse 22 × 36 cm: 1,75 kr. pr. kopi.

Rabat ved større bestillinger!

*Slægtsgaardsarkivet,
 H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal tv.)
 1553 København V*

*ANDELBOGTRYKKERIET
 i Odense*

**SPAREKASSEN
SYDJYLLAND**

**Penge er ikke alt
– men alligevel!**

**Spørg
SPAREKASSEN FYN**

Den almindelige Brandforsikring
for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning
af 1792

HOVEDKONTOR: STORMGADE 10 . KØBENHAVN K. (01) 12 11 00

**De kan regne
med os**

ANDELSBANKEN